

Stiftelsesklagenemnda

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2017/0302

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 14. juni 2017 fra styret i stiftelsen Louise Westbys Fond og Ludvig og Dorothea Larsens stiftelse på Stiftelsestilsynets vedtak av 4. mai 2017.

Saken gjelder Stiftelsestilsynets vedtak om å avslå søknad av 5. januar 2017 om sammenslåing av stiftelsen Louise Westbys Fond og Ludvig og Dorothea Larsens stiftelse. Stiftelsestilsynet har i sitt vedtak vurdert det slik at sammenslåing i denne saken er betinget av at ett av vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd er tilstede, da stiftelsene etter tilsynets vurdering ikke har «*i det vesentlige likeartet formål*». Stiftelsestilsynet har avslått styrenes søknad om sammenslåing under henvisning til at stiftelsen Westbys Fond har endret formålet og at vilkårene for formålsendring etter stiftelsesloven § 46 første ledd ikke er oppfylt.

Spørsmålet i klagesaken er om vilkårene for sammenslåing ved omdanning etter stiftelsesloven § 46, er oppfylt, slik at stiftelsen Louise Westbys Fond og Ludvig og Dorothea Larsens stiftelse kan slås sammen.

1. Stiftelsesklagenemndas kompetanse og sammensetning

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i medhold av stiftelsesloven, dekningsloven, arveloven og samvirkeloven, med mindre noe annet følger av særskilt lovbestemmelse.

Stiftelsesklagenemnda har full prøvelsesadgang, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klager fikk klagefristen utsatt til 15. juni 2017. Klagen er rettidig fremsatt og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok leder Hanne Ombudstvedt og medlemmene Caroline D. Ditlev-Simonsen og Henning Sollid.

2. Sakens bakgrunn i hovedtrekk

Stiftelsene saken gjelder er Louise Westbys Fond (heretter benevnt som Westbys Fond) og Ludvig og Dorothea Larsens stiftelse (heretter benevnt som Larsenstiftelsen).

Westbys Fond, organisasjonsnummer 981 162 161, ble opprettet i 1988 av Oslo distriktslosje av IOGT, på bakgrunn av testamentariske gaver. Egenkapitalen til stiftelsen var kroner 13 848 629 per 31. desember 2016. Stiftelsens formål er oppgitt på følgende måte i dagens vedtekter § 4:

Postadresse

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Tlf.: 55 19 30 00

E-post: post@kofa.no

«Fondets avkastning skal ellers anvendes til beste for IOGT. Bevilgningen fra Fondet kan kun gis konkrete prosjekter eller tiltak for å fremme IOGTs virksomhet i Oslo og Akershus eller prosjekter som igangsettes av avdelinger, utvalg eller styrer innen virksomheten i de to fylker. Bevilgninger kan ikke anvendes til ordinær drift av virksomheten innen IOGT i de to fylker.»

Larsenstiftelsen, organisasjonsnummer 979 633 459, ble opprettet av Oslo distriktslosje av IOGT, på bakgrunn av testamentariske gaver. Egenkapitalen til stiftelsen var kroner 543 226 per 31. desember 2016. Stiftelsens formål er oppgitt på følgende måte i dagens vedtekter:

«Stiftelsens formål er å gi bistand av økonomisk art til ferieopphold, reiser eller annen positiv aktivitet til eldre medlemmer av IOGT region Øst Norge, eller om slike ikke finnes, andre som styret finner berettiget.»

I brev av 5. januar 2017 har stiftelsene søkt om Stiftelsestilsynets godkjenning til å slå sammen stiftelsene ved at Larsenstiftelsen skal innlemmes i Westbys Fond. Det er lagt opp til at den nye sammenslåtte stiftelsen skal holde på Westbys Fonds navn. Videre ønskes Westbys Fonds formålsparagraf videreført som felles formålsparagraf for den sammenslåtte stiftelsen med enkelte endringer hva gjelder det geografiske virkeområdet.

I søknad om sammenslåing fremgår det av forslag til nye vedtekter for den sammenslåtte stiftelsen at § 4 skal lyde:

«Fondets avkastning skal ellers anvendes til beste for IOGT. Bevilgningen fra Fondet kan kun gis konkrete prosjekter eller tiltak for å fremme IOGTs virksomhet i region Øst-Norge eller prosjekter som igangsettes av avdelinger, utvalg og styrer innen virksomheten innen denne regionen. Bevilgninger kan ikke anvendes til ordinær drift av virksomheten.»

Dette er altså samme formulering som var brukt i Westbys fonds tidligere vedtekter, men med en utvidelse av det geografiske området, der «*virksomhet i Oslo og Akershus*» er endret til «*virksomhet i region Øst-Norge*».

Stiftelsestilsynet avsto klagers søknad om sammenslåing i vedtak av 4. mai 2017. Vedtaket ble påklaget ved klage datert 14. juni 2017, etter innvilget fristutsettelse til 15. juni 2017.

Stiftelsestilsynet har vurdert klagen, men ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Saken ble oversendt Stiftelsesklagenemnda ved brev av 10. oktober 2017.

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse bygger på de saksdokumenter som nemnda har mottatt innen behandlingen av klagen.

3. Rettslig grunnlag for vedtaket

Stiftelsestilsynet har i sitt vedtak vist til stiftelsesloven §§ 45 og 46.

Stiftelsesloven § 45 annet ledd bokstav b åpner for omdanning ved sammenslåing av stiftelser med "*i det vesentlige likeartet formål*". Bestemmelsen lyder:

«I tillegg til endring eller opphevelse av enkeltbestemmelser i den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, eller i stiftelsens vedtekter, kan omdanning blant annet gå ut på:

b) at stiftelsen slås sammen med én eller flere andre stiftelser med i det vesentlige likeartet formål»

De materielle vilkårene for omdanning i stiftelsesloven § 46 må være oppfylt. Etter § 46 første ledd kan omdanning foretas når en bestemmelse i vedtektene eller den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen:

«a) ikke lar seg etterleve, for eksempel fordi stiftelsens kapital er utilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte.

b) er åpenbart unyttig

c) er i strid med hensikten i den disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, for eksempel fordi oppretterens forutsetninger for bestemmelsen har sviktet, eller

d) er åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig»

Etter stiftelsesloven § 46 annet ledd kan omdanning av bestemmelser som ikke gjelder formålet med stiftelsen, og det ellers må antas at det ved opprettelsen ikke er lagt vesentlig vekt på den, skje når bestemmelsen viser seg å være uheldig eller uhensiktsmessig.

4. Stiftelsestilsynets vedtak

Det følger av vedtaket at Stiftelsestilsynet ikke har funnet at vilkårene for sammenslåing av de to stiftelsene er oppfylt. Vedtaket lyder:

«Søknad om sammenslåing av stiftelsene Louise Westbys fond, org.nr. 981 162 161 og Ludvig og Dorothea Larsens stiftelse, org.nr. 979 633 459, blir avslått.»

I vedtaket vises det til at sammenslåing av stiftelser anses som omdanning av stiftelsene og at reglene i stiftelsesloven kapittel 6 kommer til anvendelse. Tilsynet viser så til stiftelsesloven § 45 annet ledd, som gir eksempler på hva en omdanning kan gå ut på, og at sammenslåing av stiftelser med *«i det vesentlige likeartet formål»* er særskilt nevnt som eksempel i annet ledd bokstav b.

Tilsynet skriver så videre:

«En stiftelse kan endre formål hvis ett av de alternative vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstavene a til d er oppfylt. Så lenge loven på de nevnte vilkår åpner for formålsendring, legger vi til grunn at loven også åpner for formålsendring ved at to eller flere stiftelser slås sammen. Sammenslåing av stiftelser med ulikeartet formål kan tillates såfremt ett av vilkårene for omdanning i § 46 første ledd bokstavene a til d er oppfylt.

§ 46 andre ledd gjelder endringer i bestemmelser i vedtektene som ikke gjelder formålet eller andre bestemmelser som det må antas at oppretter har lagt vesentlig vekt på.»

Videre fremgår det av vedtaket at tilsynet har tolket ovennevnte som at omdanning ved sammenslåing av stiftelser med ulikeartet formål skal vurderes etter § 46 første ledd, mens omdanning ved sammenslåing av stiftelser med i det vesentlige likeartet formål skal vurderes etter § 46 andre ledd, «med mindre det er holdepunkter for at oppretteren har lagt vesentlig vekt også på disse bestemmelsene».

Etter tilsynets vurdering har ikke de to stiftelsene «i det vesentlige likeartet formål». Tilsynet skriver:

«En konkret gjennomgang av gjeldende vedtekter viser at Ludvig og Dorothea Larsens stiftelse skal gi bistand til eldre medlemmer av IOGT Region Øst Norge, evt andre som styret finner berettiget. Det er enkeltpersoner som skal tilgodeses. Når det gjelder Louise Westbys Fond så skal stiftelsen støtte konkrete prosjekter og tiltak for å fremme IOGTs virksomhet i Oslo og Akershus. Vi vurderer det slik at stiftelsene ikke har i det vesentlige likeartet formål.»

Stiftelsestilsynet viser så til at de ikke har kommet til at det er grunnlag for sammenslåing etter stiftelsesloven § 46 annet ledd, og at en eventuell sammenslåing av stiftelsene således er betinget av at ett av vilkårene i § 46 første ledd er til stede.

Etter en gjennomgang av Larsenstiftelsen sin egenkapital, årsresultat de siste fire årene samt oversikt over de utdelinger som er foretatt disse årene, finner tilsynet at § 46 første ledd bokstav a er oppfylt. I utgangspunktet finner dermed tilsynet at Larsenstiftelsen kan slås sammen med Westbys Fond, selv om formålene er ulike, jf. § 46 første ledd.

Tilsynet legger imidlertid til grunn at stiftelsen Westbys Fond har endret formålet, og foretar en vurdering av om vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd er oppfylt for en slik endring. Dette fordi en sammenslåing av de to stiftelsene, etter tilsynets vurdering, er betinget av at formålsendringen kan godkjennes. Tilsynet skriver følgende:

«Stiftelsestilsynet kan ikke se at begrunnelsen, det at formålsendringen er i tråd med organisasjonsendringene i IOGT, fører til at formålet ikke lar seg etterleve, er åpenbart unyttig, er i strid med hensikten i den disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, eller er åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig.»

Tilsynet viser videre til at stiftelsens vedtekter heller ikke åpner for endring av formålet. Tilsynet er også av den oppfatning at den aktuelle formålsendringen vil være å gå lenger enn det som er nødvendig. Da formålsendringen til stiftelsen Westbys Fond ikke kan godkjennes, avslår dermed tilsynet søknaden om sammenslåing.

Stiftelsestilsynet skriver at dersom det fortsatt ønskes at stiftelsene slås sammen, må nytt styrevedtak fattes og ny søknad sendes Stiftelsestilsynet. Tilsynet understreker i den forbindelse at formålet til Larsenstiftelsen må videreføres i de nye vedtektene ved en eventuell ny søknad.

5. Klagers anførsler

I klagen av 14. juni 2017 har klager gjort gjeldende at sammenslåing av de to stiftelsene vil være naturlig og fornuftig. Klager ber om at det blir gitt samtykke til at de to stiftelsene slås sammen til én stiftelse i samsvar med søknaden mottatt av Stiftelsestilsynet 5. januar 2017.

Klagers anførsler kan oppsummeres slik:

- Larsenstiftelsen sitt formål er også ett av formålene som kan dekkes av Westbys Fond sitt formål.
- Stiftelsenes felles revisor mener at sammenslåingen er naturlig og fornuftig. Larsenstiftelsen har så beskjedne kapital og avkastning at denne kun dekker driftsutgiftene i fondet, uten at det blir noe igjen til fondets formål uten å tære på kapitalen. Driftsutgiftene for den sammenslåtte stiftelsen vil bli mindre enn for de to stiftelsene hver for seg.
- Begge stiftelser er opprettet av Oslo distriktslosje av IOGT, og opprinnelig var begge stiftelsenes virksomhetsområde begrenset til Oslo. I forbindelse med omorganisering av IOGTs struktur har offentlige myndigheter godkjent utvidelse av virksomhetsområde for Westbys Fond til også å omfatte Akershus. Larsenstiftelsens virksomhetsområde er på samme bakgrunn blitt utvidet til hele Østlands-regionen. En ytterligere utvidelse for Westbys Fonds virksomhetsområde til hele Østlands-regionen vil være i tråd med organisasjonsendringene i IOGT, og i samsvar med bakgrunnen for opprettelsen av stiftelsen.
- En vesentlig endring er at de ca. 20 distriktslosjer, som tidligere eksisterte, nå er avløst av 5 regioner. Etter omorganisering av IOGT i 2007 eksisterer ikke lenger Oslo distriktslosje av IOGT. Den naturlige arvtager er IOGT Region Øst-Norge hvis årsmøte er valgforsamling for Westbys Fond og hvis styre er representantskap for Larsenstiftelsen. IOGT Øst-Norge må derfor anses som styringsmessig etterfølger til oppretter av de to stiftelsene. Det er også identiske styre i de to stiftelsene.
- En utvidelse av Westbys Fonds virksomhetsområde til også å omfatte hele Østlands-Regionen er godkjent på årsmøtet i Region Øst-Norge. Det underbygger legitimiteten av vedtaket at flertallet av representantene på dette møtet kom fra Oslo og Akershus.

6. Stiftelsestilsynets merknader til klagen

Stiftelsestilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre det påklagede vedtaket. Ved brev av 10. oktober 2017 har Stiftelsestilsynet oversendt klagen til Stiftelsesklagenemnda til avgjørelse. Stiftelsestilsynet viser i hovedsak til sitt opprinnelige vedtak, men kommer med følgende kommentarer:

- *«For å kunne endre formålet må ett av vilkårene i § 46 første ledd være oppfylt. Det er strenge vilkår for endring av formålet i en stiftelse. Bestemmelsen åpner ikke for vedtektsendring ut fra en ren hensiktsmessighetsbetraktning. Det er ikke nok at formålsutvidelsen er i tråd med organisasjonsendringene i IOGT.»*
- *På IOGTs hjemmeside går det frem at IOGT Region Øst er delt opp i områder. Dette er Oppland og Hedmark, Oslo og Akershus og Østfold. Når Region Øst er oppdelt i eget område for Oslo og Akershus så synes det ikke unaturlig for Stiftelsestilsynet at*

det også vil være mulig å fremme IOGTs virksomhet til kun Oslo og Akershus, slik som nedfelt i vedtektene.

- *Stiftelsestilsynet ønsker å få påpekt at vilkårene for å kunne sammenslå stiftelsene etter stiftelsesloven § 46 første ledd er oppfylt, men at formålsendringen slik den foreligger ikke kan godkjennes.»*

7. Stiftelsesklagenemndas vurdering

7.1. Rettslig utgangspunkt

Saken gjelder omdanning av stiftelser ved sammenslåing. Stiftelsesklagenemnda vil innledningsvis redegjøre for det rettslige utgangspunktet som nemnda legger til grunn når den vurderer og avgjør klagen.

Stiftelsesloven har i kapittel 6 regler om omdanning som på nærmere angitte vilkår åpner for å endre stiftelsesgrunnlaget eller vedtektene, og dermed bryter med det overordnede prinsippet om at stiftelser skal forbli uforanderlige. Omdanningen kan blant annet gå ut på å slå en stiftelse sammen med en eller flere andre stiftelser. Stiftelsesklagenemnda viser til stiftelsesloven § 45 første ledd. Bestemmelsen definerer omdanning som:

«endring eller opphevelse av den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, eller av stiftelsens vedtekter.»

Stiftelsesloven § 45 annet ledd gir eksempler på hva en omdanning kan gå ut på, jf. ordlydens «blant annet». Sammenslåing av stiftelser med «i det vesentlige likeartet formål» er særskilt nevnt i § 45 annet ledd bokstav b. Stiftelsesloven § 45 annet ledd lyder:

«I tillegg til endring eller opphevelse av enkeltbestemmelser i den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, eller i stiftelsens vedtekter, kan omdanning blant annet gå ut på:

b) at stiftelsen slås sammen med én eller flere andre stiftelser med i det vesentlige likeartet formål,».

Stiftelsesloven har ingen særskilt bestemmelse om sammenslåing av stiftelser med *ulikeartet formål* som vil medføre endring av den enkelte stiftelses formål. Etter Stiftelsesklagenemndas syn kan imidlertid ikke bestemmelsen i § 45 annet ledd bokstav b forstås slik at den stenger for å slå sammen stiftelser med ulikeartet formål. Etablert praksis viser at sammenslåing også i slike tilfeller kan tillates, såfremt ett av vilkårene for omdanning i § 46 første ledd bokstavene a til d er oppfylt, jf. blant annet Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 15/5366.

Stiftelsesklagenemnda legger således i tråd med tidligere praksis til grunn at alle sammenslåinger er omdanning i stiftelseslovens forstand. Omdanning ved sammenslåing av stiftelser med ulikeartet formål skal da vurderes etter § 46 første ledd, mens omdanning ved sammenslåing av stiftelser med i det vesentlige likeartet formål skal vurderes etter § 46 annet

ledd. Dette gjelder med mindre det er holdepunkter for at oppretteren har lagt vesentlig vekt også på disse bestemmelsene. I sistnevnte tilfelle vurderes sammenslåingen etter første ledd.

7.2. Den konkrete vurderingen

Om stiftelsene har «i det vesentlige likeartede formål»

Stiftelsesklagenemnda tar først stilling til om de stiftelsene som er søkt sammenslått, faller inn under § 45 annet ledd bokstav b. Ordlyden «i det vesentlige likeartet» åpner for en vesentlighetsvurdering av om formålsangivelsene er hovedsakelig eller stort sett like. Det er de vedtektsfestede formålene som nemnda legger til grunn ved sin vurdering. Oppretters eller givers vilje, hvorvidt det er en naturlig sammenheng mellom stiftelsene, om utdelingene er ment å skulle skje innenfor et bestemt geografisk område og hvorvidt midlene er tiltenkt private eller institusjoner, er sentrale momenter.

Begge stiftelsene er opprettet av Oslo distriktslosje av IOGT, på bakgrunn av testamentariske gaver fra avdøde IOGT-medlemmer. IOGT er en organisasjon som driver med internasjonalt solidaritetsarbeid med særlig vekt på å forebygge alkohol- og narkotikaproblemer.

I vedtektene til Westbys Fond er det angitt at stiftelsens avkastning skal «*anvendes til beste for IOGT*» og at bevilgninger skal gis «*konkrete prosjekter eller tiltak*» for å fremme IOGT sin virksomhet i Oslo og Akershus. Det blir videre presisert at bevilgninger ikke skal brukes til «*ordinær drift av virksomheten innen IOGT i de to fylker.*»

I Larsenstiftelsens vedtekter er formålet oppgitt å være «*å gi bistand av økonomisk art til ferieopphold, reiser eller annen positiv aktivitet til eldre medlemmer av IOGT region Øst Norge, eller om slike ikke finnes, andre som styret finner berettiget.*»

Stiftelsesklagenemnda har delt seg i synet på om stiftelsenes vedtektsfestede formål er «i det vesentlige likeartet», og dermed om sammenslåingen skal vurderes etter stiftelsesloven § 46 første eller annet ledd.

Stiftelsesklagenemndas flertall, leder Hanne Ombudstvedt og medlem Henning Sollid, har lagt vekt på at Larsenstiftelsen skal tilgodese enkeltpersoner og gi økonomisk støtte til ferieopphold, reiser eller annen positiv aktivitet for disse, mens Westbys fond i hovedsak skal gi støtte til konkrete prosjekter og tiltak som skal fremme IOGT sin virksomhet.

Flertallet er av den oppfatning at det nok ikke kan utelukkes at de «tiltak» Westbys fond kan gi støtte til også kan omfatte positiv aktivitet for enkeltpersoner, men finner likevel at det å gi støtte til enkeltpersoners ferieturer mv. er noe annet enn å gi støtte til en organisasjons prosjekter og tiltak.

Flertallet legger videre vekt på at det geografiske virksomhetsområdet i dag er ulikt angitt i de to stiftelsenes vedtektsfestede formål. Det fremgår riktignok av sakens dokumenter at

stiftelsene ved opprettelsen hadde det samme geografiske virkeområdet, nemlig «Oslo», men dette kan etter flertallets oppfatning ikke være avgjørende da flertallet finner å måtte legge til grunn at man ved endring av vedtektene foretok et bevisst valg av hvilket geografisk nedslagsfelt støtteordningen til de to stiftelsene skulle ha. Flertallet finner etter dette at stiftelsene ikke kan anses for å ha «i det vesentlige likeartet» formål.

En eventuell sammenslåing av de to stiftelsene er dermed betinget av at ett av vilkårene i § 46 første ledd er til stede.

Flertallet legger til grunn at det er vilkåret i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a som er vurderingstemaet ved avgjørelsen av klagen. Flertallet viser til at det ikke er holdepunkter i saken for at noen av de øvrige alternative vilkårene for omdanning etter § 46 første ledd, jf. bokstav b-d kan anvendes, idet formålene ikke kan anses som verken åpenbart unyttige, i strid med den disposisjonen som dannet grunnlaget for stiftelsen eller åpenbart uheldige eller ufornuftige.

Etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a vil omdanning kunne foretas der en vedtektsbestemmelse «ikke lar seg etterleve, for eksempel fordi stiftelsens kapital er utilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte».

I vurderingen av om stiftelsens kapital muliggjør at formålet lar seg etterleve, vil det da blant annet ses hen til størrelsen på den avkastningen stiftelsen kan oppnå og stiftelsens faktiske utgifter. Westbys Fond hadde per 31. desember 2016 en egenkapital på kroner 13 848 629. En egenkapital av en slik størrelse gir etter flertallets syn klart grunnlag for utdelinger i tråd med stiftelsens formål.

Larsenstiftelsen hadde per 31. desember 2016 en egenkapital på kroner 543 226. Det fremgår av sakens opplysninger at utdelinger de siste fire årene var på kroner 0, 10 000, 10 000 og 8 000. Årsresultatet for disse årene var på kroner 598, -2 243, -9 451 og -5 888. De årene stiftelsen har hatt utdelinger har stiftelsens årsresultat vært negativt. Flertallet viser videre til at stiftelsen har plassert store deler av egenkapitalen i lån til to ulike aksjeselskaper. Avkastningen synes å være noe bedre enn hva man kan forvente dersom midlene plasseres på en ordinær bankkonto. Det er følgelig lite stiftelsen kan gjøre for å øke avkastningen.

Da det ikke er et krav om at formålet med stiftelsen ikke overhode lar seg oppfylle, og den lave kapitalen i stiftelsen er sterkt begrensende for muligheten til å kunne dele ut midler fremover, finner flertallet at kapitalen til Larsenstiftelsen er utilstrekkelig til å tilgodese formålet på en rimelig måte. Flertallet tiltrer således Stiftelsestilsynets vurdering av at vilkåret i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a er oppfylt.

I søknaden om sammenslåing fremgår det imidlertid at dette ønskes gjennomført ved at Larsenstiftelsen skal innlemmes i Westbys Fond. I forslag til nye vedtekter som ligger ved søknaden, er formålsbestemmelsen i den sammenslåtte stiftelsen angitt på følgende måte:

«Fondets avkastning skal ellers anvendes til beste for IOGT. Bevilgningen fra Fondet kan kun gis konkrete prosjekter eller tiltak for å fremme IOGTs virksomhet i region Øst-

Norge eller prosjekter som igangsettes av avdelinger, utvalg eller styrer innen virksomheten innen denne regionen. Bevilgninger kan ikke anvendes til ordinær drift av virksomheten.»

Dette er den samme formulering som var brukt i Westbys fonds formålsbestemmelse, uten tilpasning til Larsenstiftelsens formål om bistand til ferieopphold el., men med en utvidelse av det geografiske området fra «Oslo og Akershus» til «region Øst-Norge».

Spørsmålet for flertallet blir da om den nye foreslåtte formålsbestemmelsen i tilstrekkelig grad ivaretar de opprinnelige stiftelsenes vedtekter.

Ved søknad om omdanning av en stiftelses formål eller en annen bestemmelse som det må antas at det ved opprettelsen av en stiftelse ble lagt vesentlig vekt på, skal omdanningen etter stiftelsesloven § 47 første ledd «så langt det er mulig tilpasses det opprinnelige formålet eller siktemålet som det må antas lå til grunn for bestemmelsen.»

Flertallet legger til grunn at det også ved omdanning i form av sammenslåing må tas hensyn til prinsippet om at en omdanning ikke bør gå lenger enn omdanningsgrunnen i det enkelte tilfellet tilsier. Dette følger av etablert forvaltningspraksis, og er også lagt til grunn i Norsk Lovkommentar, hvor det i note 232 står at «[o]gså i disse tilfellene gjelder det imidlertid som et utgangspunkt at omdanningen ikke bør gå lenger enn det omdanningsgrunnen tilsier».

Forslaget til den nye formålsbestemmelsen innebærer for Westbys Fonds del at det åpnes for at stiftelsens midler kan bevilges til en større geografisk krets. Flertallet viser i den forbindelse til at oppretter av Westbys Fond opprinnelig hadde angitt Oslo som virksomhetsområde. Senere utvidelse til «Oslo og Akershus» har etter det opplyste skjedd på grunn av organisatoriske endringer i IOGT. Det er opplyst at IOGT region Øst-Norge er den styringsmessige etterfølger til Oslo distriktlosje (opprettet av begge stiftelsene), og IOGT region Øst-Norges årsmøte er valgforsamling for Westbys Fond. Det fremgår videre av referat fra årsmøtet i IOGT region Øst-Norge 3. april 2016, som har godkjent endringen av vedtektenes ordlyd, at flertallet der anså utvidelsen naturlig og uproblematisk.

Flertallet bemerker til dette at utvidelsen av det geografiske nedslagsfeltet etter det opplyste kan synes å være tilpasset dagens situasjon. Flertallet finner det imidlertid ikke nødvendig å ta endelig stilling til hvorvidt den geografiske utvidelsen for Westbys Fonds vedkommende er å gå lenger enn omdanningsgrunnen her tilsier. Dette fordi den nye formålsangivelsen etter flertallets oppfatning uansett ikke ivaretar *Larsenstiftelsens* formål i tilstrekkelig grad.

Ordlyden i den foreslåtte formålsbestemmelsen er, som nevnt over, prinsipielt ikke til hinder for at midlene kan deles ut til positive aktiviteter for enkeltpersoner, men ettersom enkeltpersoner ikke spesifikt er nevnt, og det heller ikke er angitt noen fordelingsnøkkel som sikrer at enkeltpersoner blir sikret en forholdsmessig andel av utdelingene, er det flertallets oppfatning at den nye formålsangivelsen åpner for at andre prosjekter og tiltak kan prioriteres på bekostning av enkeltpersoner. Den nye formålsbestemmelsen ivaretar dermed etter

flertallets vurdering ikke det opprinnelige formålet til Larsenstiftelsen i tilstrekkelig grad, og sammenslåing kan på denne bakgrunn ikke tillates.

Etter flertallets syn krever stiftelsesloven § 47 at både overdragende og overtakende stiftelsesformål gjenspeiles i den sammenslåtte stiftelses formålsbestemmelse. Dette er lagt til grunn i foreliggende forvaltningspraksis om sammenslåing av stiftelser. I denne saken underbygges det dessuten av at stiftelsenes midler er gitt ved testamentariske gaver til de to stiftelsene ut fra deres formål. Etter flertallets syn gir ikke stiftelsesloven § 47 og forvaltningspraksis rettslig grunnlag for å vektlegge størrelsen på stiftelsen egenkapital slik at en lempes på kravet til en videreføring av formålet ved sammenslåing.

Stiftelsesklagenemndas mindretall, medlem Caroline Ditlev-Simonsen, er kommet til et annet resultat enn nemndas flertall.

Mindretallet er kommet til at de to stiftelsenes formål er *«i det vesentlige likeartet»*.

Mindretallet viser til at det faktum at det geografiske virksomhetsområdet i dag er ulikt angitt i de to stiftelsenes vedtektsfestede formål, i utgangspunktet skulle tale for at kravet om *«i det vesentlige likeartet»* formål ikke kan anses oppfylt.

Mindretallet legger imidlertid vekt på at sakens opplysninger viser at begge stiftelsene opprinnelig hadde oppgitt at virksomhetsområdet skulle være begrenset til *«Oslo»*. Oppretterne av begge stiftelser hadde altså samme virksomhetsområde som utgangspunkt for sin støtte, og en endring av dette i ettertid kan da etter mindretallets oppfatning ikke være avgjørende for vurderingen av om stiftelsene kan anses for å ha *«i det vesentlige likeartet formål»*.

Det avgjørende for vurderingen må være hvorvidt det formålet oppretterne ga stiftelsen, og som han eller hun ønsket at stiftelsenes midler skulle brukes til, anses som stort sett like, uavhengig av det geografiske virksomhetsområde som følger av dagens vedtektsfestede formål.

I dette tilfellet er de to stiftelsene som ønsker å slå seg sammen, begge opprettet av Oslo distriktlosje av IOGT, på bakgrunn av testamentariske gaver fra avdøde IOGT-medlemmer.

Mindretallet anerkjenner at Larsenstiftelsens formål i utgangspunktet har en noe snevrere angivelse av den krets som skal tilgodeses ved at formålet kan tolkes dit hen at bevilginger bare skal gis enkeltpersoner. Det er likevel slik at Westbys Fonds formålsbestemmelse også etter mindretallets vurdering åpner for støtte til enkeltpersoner. Bakgrunnen for mindretallets vurdering av dette er at IOGT er en organisasjon som driver med internasjonalt solidaritetsarbeid med særlig vekt på å forebygge alkohol- og narkotikaproblemer. Ifølge organisasjonens hjemmeside er IOGTs hovedvirke å drive *«forebyggende prosjekter og et omfattende sosialt arbeid for å støtte de som sliter med egne og andres rusproblem»*. Det meste av organisasjonens *«virksomhet»* er altså å bidra til positiv aktivitet for personer med

rusproblemer, enten selv eller som pårørende, eller andre som har en tilknytning til IOGT. Etter mindretallets oppfatning vil bistand av økonomisk art til «[...] positiv aktivitet til eldre medlemmer av IOGT region Øst Norge, eller om slike ikke finnes, andre som styret finner berettiget» kunne anses som et konkret «tiltak for å fremme IOGTs virksomhet», og mindretallet finner etter en samlet vurdering at stiftelsenes formål må anses for å ha «i det vesentlige likeartet» formål.

Spørsmålet om omdanning skal tillates vurderes følgelig av mindretallet etter regelen i stiftelsesloven § 46 annet ledd. Avgjørende for om omdanning i form av sammenslåing kan tillates er da om det er «uheldig eller uhensiktsmessig» å bevare Westbys Fond og Larsenstiftelsen som to separate stiftelser.

Det fremgår av klagen med vedlegg at årsberetningen med regnskap for Larsenstiftelsen i 2016 viser at stiftelsen har så beskjeden avkastning at denne kun dekker driftsutgiftene i stiftelsen, uten at det blir noe igjen til stiftelsens formål. En gjennomgang av sakens dokumenter bekrefter dette. Dette taler for at egenkapitalen med fordel kan overføres til Westbys Fond, som har et «vesentlig likartet formål».

På bakgrunn av ovennevnte legger mindretallet til grunn at det vil være «uheldig eller uhensiktsmessig» å bevare Westbys Fond og Larsenstiftelsen som to separate stiftelser. En sammenslåing vil derimot innebære at formålet bak Larsenstiftelsen vil kunne ivaretas på en bedre måte. Reduserte utgifter til administrasjon ved sammenslåing vil eksempelvis bidra til økt utdeling, som jo er formålet med stiftelsene.

Når det gjelder forslaget til ny formålsbestemmelse for den sammenslåtte stiftelsen, er det mindretallets vurdering at denne ikke går lenger enn omdanningsgrunnen her tilsier. Det er mindretallets oppfatning at balansen i egenkapital (Larsenstiftelsens egenkapital tilsvarer rundt fire prosent av Westbys Fond sin egenkapital), taler for at det er naturlig at Westbys Fond sitt formål tillegges større vekt i den nye formålsbestemmelsen. I og med at IOGT sitt virksomhetsområde er utvidet fra fokus på Oslo-området til hele Østlandsregionen, er det videre etter mindretallets vurdering, naturlig at avkastningen fra stiftelsene også skal følge denne utviklingen.

Etter en helhetsvurdering er mindretallet kommet til at stiftelsesloven § 45 annet ledd bokstav b, jf. § 46 annet ledd, er oppfylt, og at stiftelsene kan slås sammen.

Stiftelsesklagenemndas konklusjon

Klagen tas etter dette ikke til følge og stiftelsen Louise Westbys Fond og Ludvig og Dorothea Larsens stiftelse tillates ikke slått sammen.

8. Vedtak

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak av 4. mai 2017 opprettholdes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd. Vedtaket er vedtatt med dissens som angitt ovenfor.

Ålesund, 22. juni 2018

Hanne Ombudstvedt
Leder

